

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30

00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@mmm.fi

KANNANOTTO

23.10.2015

Dnro 929/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen kannanotto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaiksi lainsäädännöksi

HALLITUKSEN ESITYS METSÄHALLITUKSEN UDELLEENORGANISOINTIA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Se toimisi maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön ohjauksessa ja hallinnonaloilla. Metsähallituksen liiketoimintaa rajoittaisivat lainsäädännön nojalla asetetut palvelu- ja muut toimintavelvoitteet sekä yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka otetaan huomioon tulostavoitteiden asettamisen yhteydessä.

Hallituksen esityksen mukaan Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pyritään pysyttämään ennallaan. Näihin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin maa- ja vesialueiden käytön osalta, sisältyvät monet alueellisesti ja paikallisesti usein kriittisetkin maankäytön yhteensovittamisen kysymykset ja vastuut.

Uudella lailla asetettavan Metsähallituksen tulisi harjoittaa liiketoimintaa yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa. Yhteiskunnallisista velvoitteista säädetään tarkemmin 6 §:ssä, missä todetaan poronhoidon osalta: ”Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen on sovitettava yhteen (...) poronhoito-laissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoito-laissa säädettyt velvoitteet täytetään.”

Metsähallituksen toiminnat jakaantuisivat esitetyssä mallissa Metsähallituksen liikelaitoskonsernin ”emoyhtiön” sisällä liiketoimintaa harjoittaviin osakeyhtiöihin ja julkisista hallintotehtävistä vastaavaan Luontopalvelutviranomaisyksikköön. Viranomaisyksikön tehtäviin (19 §) kuuluisi muun muassa hoitaa 5 §:ssä luetellut julkiset hallintotehtävät, joihin kuuluvat myös poronhoito-laissa, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetuissa laissa säädettyt tehtävät. Kuitenkin yhteiskunnalliset velvoitteet koskevat koko perustettavaa liikelaitoskonsernia, joka on vastuussa näiden toteutuksesta myös tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden toiminnan reunaehdot määrittäisivät liikelaitoksen hyväksymien luonnonvarasuunnitelmien ja käyttöoikeussopimusten pohjalta.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisemmissa perusteluissa yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutumisen osalta esitetään nykykäytäntöjä poronhoitoalueella. Poronhoitolain mukaan maata ei saa käyttää erityisellä poronhoitoalueella siten, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Poronhoitolain 53 §:n mukaan viranomaisen on neuvoteltava asianosaisen paliskunnan kanssa suunniteltaessa poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion mailla. Poronhoitolain asettamien velvoitteita poronhoitoalueella on huomioitu ja pyritty toteuttamaan Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisillä sopimuksilla neuvottelumenettelyistä sekä Metsähallituksen ja poronhoidon yhteensovittamisesta. Yhteensovittamista tehdään Metsähallituksen ja paliskuntien välisissä neuvotteluissa vuosittain. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisemmissa perusteluissa todetaan lisäksi luonnonsuojelujärjestöjen kanssa sovitusta Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelusta, sekä saamelaidunalueen paliskuntien kanssa solmituista sopimuksista ja tärkeimpien laidunalueiden

säilyttämisestä 20 vuoden ajan metsätaloustoimien ulkopuolella. Paikallisen ja alueellisen yhteistyön eteen on tehty pitkäjänteisesti töitä niin Metsähallituksessa kuin Paliskuntain yhdistyksessä ja paliskunnissakin. Metsien talouskäyttö poronhoitoalueella vaatii sujuvaa yhteistyötä, selkeää lainsäädäntöä ja toimivia institutionaalisia rakenteita neuvottelumenettelyiden pohjaksi. Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeva lakiuudistus ei saa vaarantaa tai tehdä tyhjäksi näitä käytänteitä.

Esityksessä jää edelleen epäselväksi, miten yhteiskunnallisten velvoitteiden toteutuminen kokonaisuudessaan tullaan uuden organisaatiomallin alla varmistamaan. Jos vastuu jää yksin julkisista hallintotehtävistä vastaavan viranomaisyksikön varaan, on vaara, että alueelliset ja paikallisen tason yhteensovittamismallit ja käytänteet vaarantuvat, paikalliset neuvottelukulttuurit ja toimintamallit hankaloituvat ja tarpeeton byrokratia lisääntyy. Metsätaloutta harjoittavan osakeyhtiön ja tytäryhtiöiden yhteiskunnallisista velvoitteista huolehtiminen ei saa jäädä yksin sopimuksenvaraiseksi.

Metsähallituksen liikelaitoskonsernia koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet tulisi kirjata osaksi perustettavan valtion metsätalousyhtiön lakisääteisiä velvoitteita.

Poronhoidon ja metsätalouden sekä muun elinkeinotoiminnan ja luonnon virkistyskäytön yhteensovittamisen edellytykset tulee turvata lakiuudistuksessa. Neuvottelu- ja päätösvaltaa ei pidä etäännyttää käytännön toimijoista ja aluetasolta.

Saamelaiskulttuurin heikentämiskielto olisi suotavaa palauttaa esitykseen saamelaiskulttuurin toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Suunnitellessaan valtin maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa (Phl 53 §). Poronhoitolain mukainen neuvotteluvelvoite tulisi täyttää lakiuudistustyössä ennen lain viemistä eduskuntaan siten, että paliskunnille järjestettäisiin tilaisuus asiasta neuvotteluun. Valtionmaita koskevan toiminnan laaja uudistus koskettaa kaikkia paliskuntia.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ao